

VASTUVÕETUD TEKSTID

Esialgne versioon

P8_TA-PROV(2018)0479

2018. aasta aruanne Kosovo kohta

Euroopa Parlamendi 29. novembri 2018. aasta resolutsioon, milles käsitletakse komisjoni 2018. aasta aruannet Kosovo kohta (2018/2149(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse 19.–20. juunil 2003 Thessaloníkis toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumise eesistujariigi järeldusi Lääne-Balkani riikide Euroopa Liiduga ühinemise väljavaadete kohta,
- võttes arvesse ELi ja Lääne-Balkani riikide 17. mail 2018. aastal toimunud tippkohtumisel vastu võetud Sofia deklaratsiooni ja sellele lisatud Sofia prioriteetide kava,
- võttes arvesse ELi ja Kosovo stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingut, mis on kehtinud alates 1. aprillist 2016,
- võttes arvesse 11. novembril 2016. aastal Prištinas algatatud Kosovot käsitlevat Euroopa reformikava,
- võttes arvesse Kosovoga sõlmitud raamlepingut liidu programmides osalemise kohta, mis on kehtinud alates 1. augustist 2017,
- võttes arvesse komisjoni 6. veebruari 2018. aasta teatist „Lääne-Balkani riikide reaalne ELiga ühinemise väljavaade ning ELi tõhustatud koostöö nende riikidega“ (COM(2018)0065),
- võttes arvesse komisjoni 17. aprilli 2018. aasta teatist „2018. aasta teatis ELi laienemisstrateegia kohta“ (COM(2018)0450) ning sellele lisatud komisjoni talituste töödokumenti, mis käsitleb 2018. aasta aruannet Kosovo kohta (SWD(2018)0156),
- võttes arvesse 19. aprillil 2013. aastal vastu võetud Serbia ja Kosovo valitsuste suhete normaliseerimise põhimõtete esimest kokkulepet ning teisi ELi vahendatud suhete normaliseerimise dialoogi raames sõlmitud Brüsseli lepinguid, sealhulgas integreeritud piirihalduse protokolle, serblaste enamusega kohalike omavalitsuste liitu/ühendust käsitlevat õigusraamistikku ning Mitrovica silla ja energeetika

lepinguid,

- võttes arvesse Kosovo serblastest kohtunike, prokuröride ja halduspersonali integreerimist Kosovo kohtusüsteemi kooskõlas 2015. aasta veebruaris sõlmitud kohtusüsteemi lepinguga,
- võttes arvesse nõukogu 8. juuni 2018. aasta nõukogu otsust (ÜVJP) 2018/856, millega muudetakse ühismeedet 2008/124/ÜVJP Euroopa Liidu õigusriigimissiooni kohta Kosovos (EULEX KOSOVO)¹, millega pikendati missiooni kestust 14. juunini 2020,
- võttes arvesse ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) missioonide ja operatsioonide aastaaruannet 2017. aasta kohta ja EULEXi kokkuleppe eduaruannet 2017. aasta kohta,
- võttes arvesse ÜRO peasekretäri aruandeid ÜRO Kosovo missiooni (UNMIK) käimasolevate tegevuste kohta, sealhulgas viimast aruannet, mis avaldati 1. mail 2018, ja 7. veebruari 2018. aasta aruannet Kosovo rahuvalvejõudude (KFOR) tegevuse kohta,
- võttes arvesse komisjoni 17. aprilli 2018. aasta hinnangut Kosovo 2018.–2020. aasta majandusreformiprogrammi kohta (SWD(2018)0133) ning nõukogu 25. mail 2018 vastu võetud ELi ning Lääne-Balkani piirkonna ja Türgi vahelise majandus- ja rahandusteemalise dialoogi ühiseid järeldusi,
- võttes arvesse ELi valimisvaatlusmissiooni lõpparuannet 11. juuni 2017. aasta parlamendivalimiste kohta Kosovos ja lõpparuannet 22. oktoobri 2017. aasta linnapea- ja kohalike volikogude valimiste kohta Kosovos,
- võttes arvesse ELi ja Kosovo parlamentaarse stabiliseerimis- ja assotsieerimiskomitee neljandat kohtumist, mis toimus Strasbourgis 17.–18. jaanuaril 2018,
- võttes arvesse komisjoni 4. mai 2016. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 539/2001, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud (Kosovo) (COM(2016)0277), ning komisjoni 4. mai 2016. aasta neljandat aruannet Kosovo edusammude kohta viisanõude kaotamise tegevuskava nõuete täitmisel (COM(2016)0276),
- võttes arvesse Kosovo ja Montenegro vahelise piiride mahamärkimise lepingu ratifitseerimist Montenegro ja Kosovo parlamentide poolt,
- võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1244 (1999), Rahvusvahelise Kohtu 22. juuli 2010. aasta nõuandvat arvamust, mis käsitleb Kosovo iseseisvuse ühepoolse väljakuulutamise kooskõla rahvusvahelise õigusega, ning ÜRO Peaassamblee 9. septembri 2010. aasta resolutsiooni 64/298, milles võeti teadmiseks Rahvusvahelise Kohtu arvamus ning tunnustati ELi valmisolekut hõlbustada Serbia ja Kosovo dialoogi,
- võttes arvesse Euroopa Komisjoni, Maailmapanga ja ÜRO Arenguprogrammi poolt

¹ ELT L 146, 11.6.2018, lk 5.

2017. aastal läbi viidud Lääne-Balkani riikide marginaliseeritud romasid käsitleva uuringu tulemusi,

- võttes arvesse komisjoni talituste ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 21. septembri 2015. aasta ühist töödokumenti „Sooline võrdõiguslikkus ja naiste mõjuvõimu suurendamine: naiste ja tütarlaste elu muutmine ELi välissuhete kaudu aastatel 2016–2020“ (SWD(2015)0182),
 - võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Kosovo kohta,
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 52,
 - võttes arvesse väliskomisjoni raportit (A8-0332/2018),
- A. arvestades, et ELi liikmesriigiks saamise väljakutseks valmistumiseks tuleb teha jätkuvalt suuri pingutusi, mida toetavad sisukad dialoogid poliitiliste jõudude vahel ja naaberriikidega;
- B. arvestades, et iga kandidaatriiki või potentsiaalset kandidaatriiki hinnatakse eraldi tema saavutuste põhjal ning ühinemise ajakava määrab reformide kiirus ja kvaliteet;
- C. arvestades, et 114 riiki on tunnistanud Kosovo sõltumatust, sealhulgas 23 ELi 28st liikmesriigist;
- D. arvestades, et EL on korduvalt näidanud oma soovi aidata kaasa Kosovo majanduslikule ja poliitilisele arengule selge väljavaatega saada ELi liikmeks ning Kosovo on näidanud oma teel Euroopaga integreerumise suunas üles innukust;
- E. arvestades, et erakondade püsiva polariseerumise tõttu on Kosovo teinud vähe edusamme ELiga seotud reformide elluviimisel, mis on olulised edasise edu saavutamiseks ELiga ühinemise protsessis;
- F. arvestades, et Kosovos lohkav mitteametlik majandus takistab elujõulise majanduse arengut üldiselt kogu riigis;
- G. arvestades, et Haagis asuvad Kosovo erikojad ja eriprokuratuur on alates 5. juulist 2017 valmis viima täiel määral ellu kohtutegevust;
- H. arvestades, et 8. juunil 2018 otsustas nõukogu muuta ja pikendada Kosovos läbi viidava ELi õigusriigimissiooni EULEX mandaati, lõpetades missiooni mandaadi kohtuvõimu teostamisega seotud osa; arvestades, et mandaadi uueks lõpukuupäevaks on määratud 14. juuni 2020;
- I. arvestades, et Kosovo on jätkuvalt ainus Lääne-Balkani riik, mille kodanikel on Schengeni alale reisimiseks vaja viisat;
1. väljendab heameelt Euroopa reformikava raames oluliste õigusaktide vastuvõtmise üle ja nõuab nende täielikku rakendamist; on veendunud, et peamiste ELiga seotud reformide vastuvõtmise alus peaks olema erakondadevaheline konsensus; ootab huviga uue Euroopa reformikava vastuvõtmist 2019. aastal;
 2. juhib siiski tähelepanu oluliste reformide rakendamise aeglasele tempole, mis on

tingitud erakondadevahelise konsensuse puudumisest ja jätkuvast poliitilisest polariseerumisest; märgib, et see on kahjustanud parlamendi ja valitsuse võimet püsivaid ja jätkusuutlikke reforme ellu viia; mõistab hukka mõne parlamendiliikme takistava käitumise; kutsub kõiki erakondi üles alustama kaasavat poliitilist dialoogi; rõhutab vajadust parandada parlamendi tegelikku järelevalvet täitevvõimu ning õigusloome läbipaistvuse ja kvaliteedi üle, sh aktiivse ja konstruktiivse osalemise tagamisega ning piirates kiirmenetluste kasutamist seaduste vastuvõtmiseks; ergutab erakondi saavutama konsensust ELiga ühinemisega seotud reformide küsimuses;

3. väljendab heameelt selle üle, et avaliku halduse valdkonnas on saavutatud mõningat edu, kuid rõhutab vajadust täiendada reformi järele; nõuab eelkõige riigihalduse depolitiseerimist ja ümberkorraldamist;
4. väljendab heameelt 2015. aasta augustis Montenegroga sõlmitud piiride mahamärkimise lepingu kauaoodatud ratifitseerimise üle 2018. aasta märtsis, mis tähistab edasiminekut heanaaberlike suhete vaimus; rõhutab selle sammu tähtsust viisanõude kaotamiseks;
5. nõuab tungivalt, et Kosovo ametiasutused tegeleksid põhjalikult varem seoses valimistega kindlaksmääratud puudustega, sh erakondade ja valimiskampaaniate rahastamise läbipaistmatusega ja puuduliku aruandluskohuslusega, samuti väidetavalt laialdaselt levinud valijate hirmutamise probleemiga, eelkõige paljudes Kosovo serblaste kogukondades, ning jõustaksid õigeaegselt õigus- ja haldusmeetmed, mille abil viia ellu ELi, Euroopa Parlamendi ja Veneetsia komisjoni valimisvaatlusmissioonide esitatud seni täitmata soovitusel varakult enne järgmist valimiste vooru, et tagada nende täielik kooskõla rahvusvaheliste standarditega; väljendab heameelt valimiste korraldamises soolise võrdõiguslikkuse alal tehtud edusammude üle ning kutsub Kosovot üles veelgi suurendama pingutusi naiste poliitilise osaluse suurendamiseks ja üldise õigusraamistiku tugevdamiseks;
6. väljendab muret Kosovo alarahastatud kohtusüsteemi, ulatusliku korruptsiooni, riigi kaaperdamise märkide, põhjendamatu poliitilise mõjuavaldamise ning õiglase kohtuliku arutamise ja nõuetekohase menetluse põhimõtete ebapiisava järgimise pärast, sealhulgas väljaandmise korral; rõhutab õigusriigi reformimise protsesside tähtsust, keskendudes eelkõige kohtusüsteemi sõltumatusele, tõhususele ning vajadusele veelgi tugevdada tunnistajakaitset;
7. rõhutab, et representatiivne kohtusüsteem ja Kosovo õiguse ühetaoline rakendamine on õigusemõistmise järjepidevamaks, kiiremaks ja tõhusamaks muutmise eeldused; väljendab heameelt Kosovo serblastest kohtunike, prokuröride ja halduspersonali integreerimise üle Kosovo kohtusüsteemi kooskõlas Serbia ja Kosovo vahel 2015. aastal sõlmitud kohtusüsteemi lepinguga; usub, et kohtusüsteem on lubamatu poliitilise mõju suhtes endiselt vähekaitsitud ning et vaja on täiendavaid jõupingutusi kohtunike ja prokuröride suutlikkuse suurendamiseks ja distsiplinaarvastutuse tagamiseks, sealhulgas kohtunike, prokuröride, kõrgete politseiametnike ja kriminaaluurijate suhtes kehtiva kohtusüsteemi toimimise sisulise läbivaatamise kaudu; avaldab heameelt konfliktiaegse seksuaalvägivalla ohvrite seisundi tunnustamise ja kontrollimise valitsuskomisjoni loomise üle Kosovos 2017. aasta novembris;
8. märgib, et korruptsioon ja organiseeritud kuritegevus, sealhulgas uimastite ja

inimkaubandus ning küberkuritegevus, vajavad kooskõlastatud jõupingutusi; tunnustab esialgseid edusamme suurkorruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse juhtumite uurimise ja nende eest vastutusele võtmise tulemuste parandamisel; ootab otsustavate ja jätkuvate pingutuste tegemist ELiga ühinemise protsessiga seotud kohustuste täimisel; väljendab heameelt selle üle, et ombudsman teeb juhtumite läbivaatamise suutlikkuse suurendamiseks jätkuvaid jõupingutusi;

9. nõuab parema õigusraamistiku kehtestamist ja süüdistuse esitamise tõhususe ja suutlikkuse suurendamist, et uurimise ja süüdistuse esitamise suhtes oleks võimalik rakendada terviklikku lähenemisviisi, mis peaks kajastuma suurkorruptsiooni, organiseeritud ja finantskuritegevuse, rahapesu ja terrorismi rahastamise juhtumite puhul vara arestimises, konfiskeerimises ja sissenõudmises ning lõplikus süüdimõistmises; nõuab kaitsemeetmeid, millega tagatakse õiguskaitseasutuste ja prokuratuuri sõltumatus, ning ennetavaid korruptsioonivastaseid meetmeid eri valdkondades; on veendunud, et õiguskaitseasutuste vahelise parema koostöö ja koordineerimise ning kohtusüsteemi sõltumatuse ja vastutuse tagamiseks on vaja võtta lisameetmeid; palub Kosovol järgida välisriikide kodanike väljaandmise korral rahvusvahelisi menetlusi ja norme ning võtta meetmeid, et hoida ära 2018. aasta märtsi lõpus Kosovost Türki saadetud kuue Türgi kodaniku juhtumiga sarnased juhtumid; peab seetõttu kiiduväärseks, et Kosovo parlament otsustas moodustada selle juhtumi uurimiseks komisjoni;
10. nõuab Kosovo ja Serbia ametiasutuste vahelist tõelist ja konstruktiivset kohtu- ja politseikoostööd; usub, et Kosovo osalemine Interpolis ja ulatuslikum koostöö Europoliga parandaks rahvusvahelise kuritegevuse vastu võitlemise meetmete tõhusust veelgi; ergutab vahepeal jätkama koostööd terrorismivastase võitluse valdkonnas;
11. leiab, et on väga oluline rakendada õigel ajal ja igakülgset Kosovo ombudsmani, riigikontrolöri, korruptsioonivastase võitluse ameti ja riigihangete regulatiivkomisjoni soovitusi; rõhutab, et vaja on kõrvaldada puudused riigihankesüsteemis ning parandada institutsioonidevahelist koostööd ja teabevahetust; soovib tungivalt tõhustada järelevalve-, hindamis- ja auditeerimisvõimet ning võtta vastu ja viia ellu pettusevastane strateegia, et kaitsta Kosovot ja ELi finantshuve;
12. väljendab heameelt komisjoni 18. juuli 2018. aasta kinnituse üle, et viisanõude kaotamise kriteeriumid on täidetud; peab ülimalt oluliseks kaotada Kosovole kehtiv viisanõue ilma põhjendamatu viivitusega; on seisukohal, et viisanõude kaotamine suurendab stabiilsust ja toob Kosovo ELile lähemale, kuna lihtsustab reisimist ja ettevõtlusega tegelemist ning aitab samal ajal võidelda inimeste ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja korruptsiooni vastu; kutsub nõukogu üles võtma kiiresti vastu volitused, et viisavaba korra kehtestamise poole liikuda;
13. märgib, et lisaks viisanõude kaotamise kriteeriumide täitmisele tuleb jätkata pingutusi organiseeritud kuritegevuse, ebaseadusliku uimastikaubanduse, inimkaubanduse ja korruptsiooni vastu võitlemisel ning võtta konkreetseid meetmeid, et ohjata ebaseadusliku rände vooge ja vähendada põhjendamatu varjupaigataotluste arvu;
14. võtab rahuloluga teadmiseks Kosovo kodanike varjupaigataotluste ja tagasivõtmiste ning tagasivõtulepingute taotluste arvu järsu vähenemise; võtab rahuloluga teadmiseks uue taasintegreerimisstrateegia ja nõuab selle täielikku rakendamist;

15. tunnustab Kosovo pingutusi välisvõitlejate (kes on peaaegu eranditult džihaadivõitlejad) väljavoolu pidurdamisel ja terrorismiohuga võitlemisel; nõuab aktiivse piirkondliku koostöö tegemist võimaliku terroristliku tegevuse vastu võitlemisel ja terrorismi rahastamiseks mõeldud rahavoogude katkestamisel; nõuab tungivalt, et Kosovo tegeleks veebis toimuva radikaliseerumise ja väljastpoolt pärinevate äärmuslike mõjutuste probleemiga; rõhutab terrorismi ennetamise ja arvatavate võitlejate vastutusele võtmise ning nende endi ja nende perekondade rehabiliteerimise, harimise ja ühiskonda taasintegreerimise tähtsust; rõhutab vajadust ennetada kinnipeetavate ja eriti vähekaitsitud noorte radikaliseerumist ning tegeleda aktiivselt nende deradikaliseerimisega;
16. mõistab üheselt hukka Kosovo serblasest poliitiku Oliver Ivanovići tapmise; on arvamusel, et tema mõrvamine kujutab endast tõsist lööki edasiviivatele ja mõõdukatele seisukohtadele Kosovo serblaste kogukonnas; rõhutab, et kiiremas korras on vaja Kosovo ja Serbia uurijate tõelist koostööd ning rahvusvahelist toetust, et nii tapmise toimepanijad kui ka tellijad võetaks ilma igasuguse edasise viivitusega vastutusele;
17. peab kahetsusväärseks, et sõjakuritegude lahendamisel on tõrkeid, ja rõhutab selge poliitilise tahte olulisust nende eest vastutusele võtmisel; nõuab tungivalt, et Kosovo ametiasutused näitaksid üles kindlat ja pidevat pühendumist rahvusvaheliste kohustuste täitmisele seoses Haagis asuvate Kosovo erikodade ja eriprokuratuuri tegevusega; väljendab sügavat muret Kosovo parlamendi liikmete 2017. aasta detsembris tehtud katsete pärast muuta erikodade ja eriprokuratuuri seadus kehtetuks; peab äärmiselt kahetsusväärseks, et nende katsete tõttu ei saanud võtta vastu ühiseid soovitusi, kuna ELi ja Kosovo parlamentaarse stabiliseerimis- ja assotsieerimiskomitee neljas kohtumine lükati edasi 17.–18. jaanuarile 2018; nõuab konstruktiivset suhtumist ELi ja Kosovo parlamentaarsesse stabiliseerimis- ja assotsieerimiskomiteesse ja tõhusamat parlamentaarset koostööd selles valdkonnas;
18. nõuab tungivalt, et ametiasutused suurendaksid vastastikust õiguslast koostööd Kosovo ja Serbia prokuratuuri vahel ning toetaksid piirkondliku komisjoni (RECOM) moodustamist endises Jugoslaavias ajavahemikus 1991–2001 toime pandud sõjakuritegude ja muude inimõiguste raskete rikkumistega seotud asjaolude kindlakstegemiseks;
19. märgib, et EULEXil on oluline roll sõltumatu kohtusüsteemi, politsei- ja tollisüsteemi tugevdamisel; tunnustab lisaks EULEXi ennetavat ja lepitavat rolli sõjakuritegude, korrupsiooni ja organiseeritud kuritegevuse juhtumite eest süüdistuste esitamisel ja nende kohta otsuste langetamisel ning missiooni jätkuva pingutusi kadunud isikute ja haudade tuvastamisel, et juhtumid täielikult lahendada; soovib viia läbi missiooni tugevate ja nõrkade külgede hindamine;
20. kordab oma üleskutset, et EULEXi tõhusust suurendataks ja et selle raames järgitaks korrupsiooni, haldusomavoli, õigusvastase käitumise ning poliitilise surve ja sekkumise suhtes kõige rangeimaid läbipaistvusnõudeid ning nulltolerantsi põhimõtet;
21. rõhutab, et Kosovo parlamenti tuleb viivitamata teavitada EULEXi tegevusest ja muudatustest tema õiguslikus seisundis;
22. võtab teadmiseks EULEXi uue mandaadi ja selle lõpukuupäeva; rõhutab siiski, et

konkreetsete edusammude tegemine Kosovos on olulisem kui seatud ajakava;

23. nõuab, et inimõiguste raamistiku jõustamine seataks tähtsaimaks prioriteediks ja et seda toetataks asjakohase ja piisava koordineerimise ja rahastamisega, eriti soolise võrdõiguslikkuse, laste ja töötajate kaitse, sotsiaalse tõrjutuse ning puuetega inimeste, etniliste ja keeleliste vähemuste ja kogukondade ning LGBTI-inimeste diskrimineerimise valdkonnas; rõhutab vajadust tugevdada soolise võrdõiguslikkuse ameti ja koduvägivalla eest kaitsmise riikliku koordinaatori rolli ning ennetustegevust ja kuritegude eest vastutusele võtmist kõnealuses valdkonnas; kordab uuesti asjaolu, et usuvabadust käsitleva seaduse eelnõu tuleb kiiresti vastu võtta;
24. väljendab sügavat muret soolise ebavõrdsuse ja soolise vägivalla pärast; nõuab tungivalt, et Kosovo tagaks soolise võrdõiguslikkuse ja diskrimineerimisvastaste õigusaktide täieliku ja õigeaegse rakendamise; väljendab sügavat muret seoses puudustega koduvägivalla vastu võitlemise strateegia ja tegevuskava rakendamisel ning kutsub ametiasutusi üles võtma vastu rangemaid ja tõhusamaid meetmeid võitluses soolise vägivalla vastu, tugevdades muu hulgas soolise võrdõiguslikkuse ameti ja koduvägivalla eest kaitsmise riikliku koordinaatori rolli; on jätkuvalt mures naiste alaesindatuse pärast otsustustasandi ametikohtadel; kutsub Kosovo ametiasutusi üles käsitlema soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist prioriteedina, sealhulgas Euroopa reformikava raames ja koos kodanikuühiskonnaga, sealhulgas naiste organisatsioonidega; kutsub Kosovot üles tegelema jätkuvalt sõja ajal seksuaalvägivalla all kannatanud naiste jaoks õigluse jaluleseadmise ja nende toetamise küsimusega; nõuab tungivalt, et Kosovo rakendaks Istanbuli konventsiooni;
25. kutsub Kosovo parlamenti üles võtma lastekaitse seaduse koostamisel arvesse seisukohta, mille on ühiselt allkirjastanud EL, UNICEF, Kosovos lastekaitsega tegelevate vabaihenduste koalitsioon (KOFM) ja organisatsioon Save the Children;
26. märgib murega, et Kosovo on teinud puuetega inimeste õiguste valdkonnas vähe edusamme; kutsub Kosovot üles tagama puuetega inimestele mittediskrimineerimise ja võrdsed võimalused;
27. kutsub Kosovo ametiasutusi üles käsitlema prioriteedina vähemustega seotud küsimusi, sealhulgas nende kultuurilisi ja keelelisi õigusi ning nende võimalusi; peab kahetsusväärseks, et vähemustel, nagu romad, aškalid ja egiptlased, on endiselt probleeme isikut tõendavate dokumentide saamisel, mis mõjutab nende võimalust saada kodakondsus ning pääseda juurde haridusele, tervishoiule ja sotsiaalabile, ning kutsub Kosovo ametivõime üles need probleemid lahendama; väljendab heameelt ametivõimude valmisoleku üle tunnustada Gora ja Zhupa piirkonna etniliste bulgaarlaste õigusi; väljendab heameelt selle üle, et vastu on võetud uus roma ja aškali kogukondade Kosovo ühiskonda kaasamise strateegia ja tegevuskava (2017–2021), ning kutsub Kosovot üles osalema aktiivselt piirkondlikus koostöös romade integratsiooni projektis aastani 2020, mida rakendab piirkondlik koostöönõukogu;
28. peab kahetsusväärseks LGBTI-inimeste jätkuvat diskrimineerimist ja internetis leviva vihakõne sagenemist seoses üritusega Gay Pride Pristinas;
29. rõhutab vajadust võtta vastu uus seaduseelnõu, milles käsitletakse valitsusväliste organisatsioonide ühinemisvabadust; nõuab kodanikuühiskonna tegutsemisruumi mõjutavate valdkondade õigusaktide koostamisel ja rakendamisel suuremat

tähelepanelikkust, tagamaks, et õigusaktid ei too kodanikuühiskonna organisatsioonidele kaasa ebaproportsionaalset koormust, ei avalda neile diskrimineerivat mõju ega vähenda kodanikuühiskonna tegutsemisruumi; rõhutab, et kodanikuühiskonna organisatsioonidele peab olema kättesaadav avaliku sektori rahastamine;

30. rõhutab vajadust tagada Kosovo avalik-õigusliku ringhäälinguorganisatsiooni ajakirjandusvabadus, rahaline kestlikkus ja sõltumatus ning erameedia omandi läbipaistvus kooskõlas komisjoni iga-aastases aruandes esitatud soovitustega; nõuab sellega seoses tungivalt kõigi asjakohaste õigusaktide rakendamist; nõuab mitmekeelsete raadio- ja teleringhäälingusaatete ja kõigile Kosovo kogukondadele pakutava teabe kvaliteedi parendamist; väljendab muret ajakirjanike vastu suunatud ähvarduste ja rünnakute arvu suurenemise pärast ning nõuab tungivalt, et Kosovo ametiasutused uuriks neid juhtumeid viivitamata ja võtaksid toimepanijad vastutusele; väljendab heameelt selle üle, et valitsus on heaks kiitnud rikkumisest teatajate kaitsmist käsitleva seaduseelnõu;
31. nõuab järjepidevate pingutuste tegemist Serbia ja Kosovo suhete igakülgseks normaliseerimiseks; on seisukohal, et suhete täielik normaliseerimine Serbiaga õiguslikult siduva lepingu ja selle rakendamise korra alusel ei ole võimalik ilma kehtivate lepingute täieliku ja vastastikuse kohaldamiseta, ning see on mõlema poole jaoks peamine eeldus ELiga ühinemiseks;
32. võtab teadmiseks käimasoleva arutelu ja avalikud avaldused Serbia ja Kosovo piiri võimalike kohanduste, sealhulgas territooriumide vahetuste üle; rõhutab nii Kosovo kui ka Serbia mitmerahvuselist olemust ning et etniliselt puhtad riigid ei tohiks olla piirkonna eesmärgiks; toetab dialoogi, millele EL kaasa aitab ja mis on raamistik Serbia ja Kosovo vahelise suhete täieliku normaliseerimise lepingu saavutamiseks; on seisukohal, et mis tahes leping on aktsepteeritav üksnes siis, kui see on vastastikku kokku lepitud, võttes arvesse kogu piirkonna stabiilsust ja rahvusvahelist õigust;
33. märgib, et viis ELi liikmesriiki ei ole veel Kosovot tunnustanud ja kutsub neid üles seda tegema; rõhutab, et tunnustamine aitaks kaasa Belgradi ja Priština vaheliste suhete normaliseerimisele;
34. on seisukohal, et Belgradi ja Priština dialoog peab olema avatud ja läbipaistev ning et selle eest vastutavad isikud peaksid dialoogi arengusuundadega seoses korrapäraselt konsulteerima Kosovo parlamendiga;
35. peab kahetsusväärseks, et paljusid seni allkirjastatud lepinguid, näiteks energeetikaalaseid lepinguid ja serblaste enamusega kohalike omavalitsuste assotsieerimise lepinguid ei ole rakendatud või on rakendamine hilineunud; nõuab tungivalt, et kumbki pool rakendaks kõiki lepinguid täiel määral ja heas usus; kordab oma nõudmist, et Euroopa välis teenistus hindaks poolte saavutusi oma kohustuste täitmisel, et kõrvaldada rakendamisel ilmnunud probleemid; nõuab tungivalt, et Serbia ja Kosovo valitsused hoiduksid meetmetest, mis võiksid kahjustada poolte vahelist usaldust ja seada ohtu dialoogis konstruktiivse jätkumise;
36. väljendab sügavat muret rahvustevaheliste konfliktide arvu kasvu pärast; mõistab karmilt hukka kõik hirmutamise- ja vägivallateod; eeldab, et Kosovo ametiasutused distantseerivad viivitamata sellistest tegudest ning nõuab toimepanijate

väljaselgitamist ja vastutusele võtmist; kutsub riiklikke ja kohalikke ametiasutusi üles tegema täiendavaid jõupingutusi, et rakendada vastu võetud õigusakte paljurahvuselise ühiskonna edasiarendamiseks; peab kahetsusväärseks, et piirkonnas on suurenenud natsionalistlik ja äärmuslik retoorika, ning nõuab, et komisjon toetaks lepitamist kultuuriprojektide kaudu;

37. nõuab taas Mitrovica silla kiiret ja takistusteta avamist, sest see on oluline samm linna taasühendamise suunas; nõuab liikumisvabaduse lepingu täielikku rakendamist; kutsub Serbia ja Kosovo ametiasutusi üles edendama inimestevahelisi kontakte kohalike kogukondade vahel, et tugevdada dialoogi, sealhulgas valitsusvälisel tasandil; tunnustab sellega seoses Peja/Sabaci vastastikuse koostöö programmi ja kutsub komisjoni üles sarnaseid algatusi toetama; väljendab heameelt selliste taristuprojektide arendamise üle, mis võimaldavad tihedamaid kontakte, nagu Nis-Medare-Priština kiirtee;
38. väljendab heameelt Kosovo pingutuste üle tagada piirkonnas viljakad heanaaberlikud suhted ja järgida ennetavalt ELi ühist välis- ja julgeolekupoliitikat (ÜVJP) ning nõuab edasisi edusamme selles valdkonnas; on seisukohal, et Kosovo osalemisega rahvusvahelistes organisatsioonides kaasneksid õigused ja kohustused, mis eeldavad rahvusvaheliste normide ja standardite kohaldamist; ergutab lähenema positiivselt Kosovo osalemisele rahvusvahelistes organisatsioonides;
39. toonitab kiireloomulist vajadust võtta vastu ja viia ellu meetmed, millega tagatakse läbipaistvad ja konkurentsil põhinevad erastamismenetlused, ning uurida väidetavaid rikkumisi; on mures, et rändajate rahasaadetised kujutavad endast olulist sisenõudlust käivitavat jõudu; väljendab muret naiste diskrimineerimise pärast tööturul, eriti töölevõtmisprotsessis;
40. väljendab muret väga halva ravimite registreerimise korra ja ravimite kvaliteedi pärast ning korrupsiooni pärast tervishoiusektoris üldiselt; nõuab tungivalt, et Kosovo tervishoiuministerium tõhustaks jõupingutusi nende kuritegude uurimisel ning registreerimis- ja kvaliteediprobleemide lahendamisel; nõuab tervishoiusektori põhjalikku reformimist, sealhulgas üldise tervisekindlustuse rakendamist, et tagada üldine juurdepääs tervishoiuteenustele; rõhutab, et riiklikku tervishoiusüsteemi tuleb piisavalt rahastada;
41. kutsub komisjoni üles töötama välja piirkondliku strateegia, mis tegeleks noorte püsiva töötuse ja ajude äravooluga, kõrvaldades haridussüsteemi ja tööturu vahelise oskuste nõudlusele mittevastavuse, parandades õpetamise kvaliteeti ja tagades piisava rahastuse aktiivsetele tööturumeetmetele ja kutsekoolitusele ning asjakohased lastehoiu- ja koolieelsed haridusasutused; peab kahetsusväärseks edusammude puudumist hariduse kvaliteedi suurendamisel; kutsub asjaomaseid osalejaid üles lisama vähemusrühmadesse kuuluvad isikud tööhõivemeetmete väljatöötamise ja rakendamisse;
42. nõuab tungivalt, et Kosovo kasutaks täielikult ära ELi programmide pakutavad võimalused; väljendab heameelt selle üle, et allkirjastatud on leping Kosovo osalemise kohta programmides „Erasmus +“ ja „Loov Euroopa“; palub Kosovo ametiasutustel ja komisjonil jätkata VKEde toetamist, et arendada Kosovos välja elujõuline majandus; toetab ettepanekut vähendada Lääne-Balkani riikides rändlustasusid;

43. juhib tähelepanu Priština ja muude äärmiselt saastunud linnade väga halvale õhukvaliteedile; nõuab tõhusaid õhu- ja veekvaliteedi jälgimise süsteeme, veepuhastustaristu parandamist ning usaldusväärsete ja kergesti kättesaadavate reaalajas saasteandmete kogumist; väljendab muret jäätmete väärakütlamise ja jätkusuutmatute meetoditega ladestamise ning laialt levinud ebaseaduslike prügilate üle; nõuab tungivalt, et ametiasutused võtaksid vastu jäätmete sorteerimise ja ringlussevõtu seotud eesmärgid, parandaksid kohalikul tasandil jäätmete kogumise ja ringlussevõtu võimalusi ning võtaksid saastajad vastutusele; kutsub ÜROd üles andma kiiresti vajalikku abi Kosovo mõnedes pagulaslaagrites tekkinud pliimürgistuse ohvritele, sealhulgas ennetava usaldusfondi kaudu;
44. märgib, et enamikku eelmise aasta aruandes esitatud energiapoliitika soovitudest ei ole rakendatud; rõhutab, et lõpetada tuleb jätkusuutmatu pruunsöe kasutamine energiatootmises ja kiiresti sulgeda Kosovo A elektrijaam, ning tagada täiendav energiatootmine ja impordivõimsus; võtab teadmiseks osalise edasiminekü kolmanda energiapaketi ning rõhutab vajadust tagada Kosovo energeetikasektorit reguleeriva asutuse sõltumatus; nõuab suuremate pingutuste tegemist energiatõhususe ja energiasäästu vallas, eelkõige ehitussektoris; märgib, et kuigi energiatõhususe seaduse eelnõu läbis esimese lugemise, takistab energiatõhusust seisak Kosovo ja Serbia energialepingu rakendamisel; palub ametiasutustel asutada energiatõhususe fond;
45. rõhutab, et kavandatavad hüdroelektrijaamad peaksid vastama ELi keskkonnastandarditele; peab sellega seoses kiiduväärseks keskkonnaministri otsust hinnata hüdroenergia projektidele väljaantud lube ja peatada nende kehtivus;
46. peab kahetsusväärseks edusammude puudumist taastuenergia võimaluste ärakasutamisel; kutsub ametiasutusi üles võtma vastu energiastrateegia tegevuskava aastateks 2017–2026, et saavutada 2020. aastal kohustuslik taastuenergia sihttase 25 %; nõuab tungivalt, et komisjon tõhustaks sellega seoses abi andmist;
47. nõuab tungivalt, et Kosovo ametiasutused võtaksid vastu poliitikameetmed usaldusväärse ja kestliku avaliku transporditeenuse ja liikuvuse tagamiseks, et kõrvaldada taristu pikaajalised puudused;
48. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, Euroopa välisministritele ning Kosovo valitsusele ja parlamendile.